

Hodnocení bakalářské práce

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Anna Trumhová

Název práce: Proměny rodiny v české společnosti po roce 1989

Oponent práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Téma a cíl práce: Bakalářská práce se snaží uchopit proměnu české rodiny po roce 1989 a vychází z kulturně-antropologické a filozofické-antropologické pozice. Část práce je věnována proměně rodiny v komunistickém období, ale důraz je dáván především na uvolnění vztahu k rodinným hodnotám po roce 1989. Cílem práce je analyzovat proměnu rodiny v souvislosti s transformací společnosti a upozornit na současnou situaci.

Zaměření práce: Proměna rodiny, komunistické období, přelomový rok 1989

Jazyková a stylistická úroveň práce: Po jazykové i stylistické stránce je práce zpracována na výborné úrovni. Gramatické chyby se prakticky nevyskytují.

Rozsah práce: Na střední hranici požadovaného rozsahu, 51 stran včetně seznamu literatury.

Použitá literatura: Bakalářská práce pracuje s antropologickými a sociologickými zdroji. Autorka se zaměřila na filozoficko-antropologické a kulturně-antropologické publikace (častěji se pak vyskytují publikace sociologa Iva Možného). Text je založen na 39 knižních zdrojích.

Formální stránka práce: Po formální stránce je práce včetně poznámkového aparátu zpracována požadovaným způsobem.

Celkové hodnocení a kritické poznámky: Bakalářská práce „Proměny rodiny v české společnosti po roce 1989,“ si vytkla za cíl poukázat na proměnu rodiny v souvislosti s celkovou transformací české společnosti po roce 1989. Obsahově je v práci zajímavé porovnání současné situace s komunistickým obdobím.

Práce však pracuje s poněkud „plastickým“ odkazem na komunistické období, kdy se podle autorky projevoval „kolektiv, obecně závazné normy a tlak“ ze strany společnosti, protože „ideálem komunismu byl absolutní dohled nad rodinným životem“ (s. 17). Tento předpoklad je kritizovatelný zejména s odkazem na individualitu, protože i v perspektivě samotných členů společnosti představovala rodina určitou možnost seberealizace v jinak nepříznivém prostředí, kde jiné ambice, např. kariéra, nemohly být dobře uplatněné. Problematictější však je opomenutí historické úlohy sociálního státu, který se vyvinul již v 19. století. Nelze tak tvrdit, že se komunismus se jako první staral o potomky namísto rodiny (s. 17-18), protože počátky této péče existují již v 19. století. S tím souvisí i proměna rodiny. Například již v 19. století byly narušeny vazby na širší rodinu kvůli urbanizaci a industrializaci a postupně se objevila důležitost nukleární rodiny (při kulturně-antropologickém vysvětlení se dá říct, že se rodina proměnila ze sudánského příbuzenského typu na eskymácký).

Je také otázka, nakolik se dá hovořit o dichotomizaci dvou společností před rokem 1989 a po roce 1989, protože tato dichotomizace působí v práci velice silně. Autorka např. označuje společnost po roce 1989 jako kariéristickou (s. 22-23), čímž se vysvětlují některé sociální jevy spjaté s rodinou. Důležité je ovšem dodat, že již za období komunismu docházelo k některým „kariéristickým“ jevům (např. tendence k silnější rozvodovosti se projevily již v 60. letech 20. století; materiální zaměření). Chybí tak zasazení rodiny do širší perspektivy, ačkoliv na druhou můžeme dodat, že historická úloha rodiny nebyla cílem práce.

Za problematické lze považovat některé závěry, které jsou ve skutečnosti spíše dohady (např. že jsou ženy v rodině častěji stresovány, nespokojeny a více emočně angažovány než muži), které nevychází z empirických závěrů (ačkoliv to může být pravda). Bylo by vhodné dohady odůvodnit pomocí zdrojů, a pokud chybí zdroje, pak by se dané obecné závěry neměly užívat.

Není až tolik překvapivé, že se analýza autorky rozchází s publikacemi Roberta Murphyho a Jaroslava Skupníka. Antropologie příbuzenství totiž reagovala primárně na

„primitivní společnosti“ a málo se uplatnila pro industriální epochu. Je tak „postavena“ na „primitivních společnostech“ a nereagovala na novodobé proměny společnosti.

Autorka se v první části práce zaměřuje na filozoficko-antropologické a kulturně-antropologické publikace, a proto je netradiční neuvedení aliance (aliančního sňatku), který vychází právě z kulturně-antropologické dispozice (Claude Levi-Strauss, Raymond Firth a další). Protože autorka zdůrazňuje emocionalitu v rodinných svazcích, není alianční sňatek důležitý. Bylo by však vhodné ho zmínit.

V bakalářské práci se objevují i poněkud kontradiktivní tvrzení. Autorka např. napsala, že hlavní hodnotou jedinců je (pracovní) seberealizace, ale pouze 7% neplánuje založit rodinu. Dále napsala, že nemůže posoudit, zda je změna v rodině po roce 1989 negativní nebo pozitivní, ale celá práce vyznívá do negativní roviny.

Výsledné hodnocení: Předkládaná bakalářská práce splňuje nároky tento typ práce. Za slabost práce považuji poněkud umělou snahu dichotomizovat situaci před rokem 1989 a po tomto roce. Výše uvedené výtky však nepředstavují zásadní problém pro úspěšnou obhajobu. Autorka si počínala pečlivě, obratně a prozíravě, ačkoliv používá i některé obecné závěry.

Otázky oponenta práce:

- Z čeho usuzujete, že se jedná o klasifikační typ příbuzenství a nikoliv deskriptivní?
- K transkulturnímu dialogu docházíte poněkud alibisticky. Čím rozumíte „transkulturní perspektivou“ ve Vaší práci?

Datum: 17. 4. 2018

Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.